

4. Мелетинский Е. М. Поэтика мифа. М.: Наука, 2000. 407 с.
5. Стрельникова Л. Ю. Неомифологизм как критерий игровой поэтики в творчестве В. В. Набокова. *Современные научные исследования и инновации*. 2016. № 10 URL: <http://web.snauka.ru/issues/2016/10/72139> (дата обращения: 25.03.2019)
6. Шмитт Э.-Э. Улисс из Багдада : роман / перевод с франц. А. Беляк. СПб. : Азбука, Азбука-Аттикус, 2014. 256 с.
7. Ярошенко Л. В. Неомифологизм в литературе XX века : учеб.-метод. пособие. Гродно : ГрГУ, 2002. С. 42–44.
8. Cauville J. Réécriture de la figure mythique d'Ulysse dans Ulysse from Bagdad d'Éric-Emmanuel Schmitt. *Tangence*. Numéro 101. 2013. P. 11–21.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-288-6-59>

Чистяк Д. О.

*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри романської філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

ІНДІЙСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ДРАМІ М. МЕТЕРЛІНКА «ПЕЛЕАС І МЕЛІСАНДА» (1892)

У концептуальній картині світу ранньої драматургії Моріса Метерлінка концепт СИМВОЛ пов'язаний із функціонуванням потужного фольклорного субстрату. У записнику за 1889 р. письменник зауважує: «первісне – природне для кожної доби, і саме через нього митці проявляють себе якнайповніше» [5, с. 118]. Давньогрецький інтертекст у міфопоетичній картині світу бельгійського драматурга вже ставав предметом нашого розгляду [1; 2], але в цій розвідці зосередимося на індійському літературному інтертексті, драмі «Шакунтала» Калідаси, розвиваючи спостереження К. Люто щодо драми «Пелеас і Мелісанда», за яким «традиційна літературна тема жорстокого відкидання жінки, хибно запідозреної у невірності <...> свідчить про запозичення із «Обручки Шакунтали»» [4, с. 69]. Зауважимо, що йдеться (за транс-текстуальною класифікацією Ж. Женетта) про інтертекстуальне зіставлення за типом: текст-інтерпретант фольклорного гіпотексту / гіпертекст.

У драмі «Шакунтала» Калідаси й у драмі «Пелеас і Мелісанда» Моріса Метерлінка присутня низка тематичних та образно-символічних подібностей: образи царя-мисливця, священного лісу, старця-порадника, діви біля джерела, загубленої обручки, царської дитини. Царська символіка для Калідаси пов'язана з традиційними фольклорними мотивами: цар-чакраварті, нащадок Соми з Місячної династії, світовий володар восьмипромінного колеса-мандали, представник богів на землі, гарант гармонії; діва як прояв божественної природи, донька мудреця й апсари, еталон прекрасного, міфема царської доньки, символ небесної води; подібний до лотоса царенко Бхарата із солярною символікою.

Натомість символічне навантаження актантів у драмі «Пелеас і Мелісанда» проєктується в культурний контекст символістської семіосфери: принц-вершник Голо пов'язаний із інфернальною семантикою (нічне полювання із псами, міфема Цербера, середньовічна обрядовість обручки як діалектичного зв'язку васал-сюзерен, його атрибути – темний замок, підземелля, довгий меч) і вступає в конфлікт із солярним актантом Мелісандою (її атрибути – золотий вінець, джерело і голубки, золоті коси, зелене листя, її дії – плач, спів, вглядкування у вечірнє сонце, її порівнюють із ангелами і гірським джерелом). Рішенням такого конфлікту постає вбивство Мелісанди чоловіком і водночас народження на світ їхньої доньки, атрибутами якої постають віск і овеча вовна.

Як бачимо, інтертекстуальні зв'язки між драматичними творами Калідаси та Моріса Метерлінка набувають алюзивного характеру: доречно виділити актантні схеми Втраченої обручки та Народження царської дитини. Поряд із тим варто виділити тематичну трансформацію: у «Шакунталі» наявна патетика уславлення гармонійних зв'язків божественного і людського світу після вирішення конфлікту, тоді як у «Пелеасі і Мелісанді» зв'язок між персонажами та трансцендентною сутністю амбівалентний: смерть головної героїні дублюється актом розчинення у водному середовищі на заході сонця, що апелює не тільки до Міфу про Потоп, але й до ідеологеми циклічного відродження занепалого світу з водної стихії.

Таким чином, функціонування символічного навантаження аналізованих художніх текстів пов'язане з проєкцією в ширший семіотичний простір культурного контексту, який і надає образним структурам відповідного семантичного наповнення. Перспективним видається подальше студіювання інтертекстуальної поліфонії в текстах символістського спрямування для виділення нуклеарних і периферійних структурно-семантичних елементів міфопоетичної картини світу в концептосистемі франкомовного бельгійського символізму.

Список використаних джерел:

1. Чистяк Д. Міфопоетична картина світу в бельгійському символізмі: монографія. Київ : Радуга, 2016. 272 с.
2. Чистяк Д. О. Міфопоетична космологія в мові української та бельгійської символістської поезії. Київ, Саміт-Книга, 2018. 684 с.
3. Kālidasa. Çakuntalā [Trad. du sanscrit et annoté par Frans de Ville]. Bruxelles: Office de publicité, 1948. 296 p.
4. Lutaud, Ch. Le Mythe maeterlinckien de l'anneau d'or englouti. *Annales Fondation Maurice Maeterlinck*. 1978. Т. XXIV. P. 57–119.
5. Maeterlinck, M. Cahier bleu [Texte établi, annoté et présenté par J. Wieland-Burston]. *Annales Fondation Maurice Maeterlinck*. 1976. Т. XXII. P. 7–184.
6. Maeterlinck, M. Pelléas et Mélisande. Bruxelles: Paul Lacomblez, 1908. 83 p.